

NORGES BONDELAG

Det Kongelige Landbruksdepartement
Postboks 8007 Dep.
0030 OSLO

Landbruksdepartementet	
Saksnr.: 2003/3127	Doknr.: 101
Mottatt: 02 JUN 2004	ASR/ FUR
Saksbeh.: EDA	Ark.: 440
Kopi:	Arkivf.:

Vår saksbehandler
Alfred Schøyen
Tlf. 22 05 45 84

Vår dato
2004-06-25
Deres dato

Vår referanse 2001/00251/039
Arkiv: 077-K14
Deres referanse

ODELSLOVUTVALGETS INNSTILLING NOU 2003:26 HØRINGSUTTALELSE FRA NORGES BONDELAG

Vi viser til Landbruksdepartementets høringsbrev av 13.11.2003.

Innledning

Norges Bondelag ser det som positivt at odelsretten blir gjenstand for en revisjon. Det er viktig at dette lovverket gjennomgås med henblikk på å få loven ajourført på områder hvor den alminnelige utvikling i samfunnet tilsier det. At det samtidig også foretas en generell vurdering av odelsretten som et særegent rettsinstitutt synes også å være naturlig.

Odelslov eller ikke

Norges Bondelag understreker at odelsretten har representert stabilitet og langsiktighet gjennom vår historie. Odelsretten har bidratt til et høyt utviklet landbruk med lang praksis i overføring av kunnskaper fra en generasjon til en annen. Odels- og åsetesretten har også gitt gunstige økonomiske forhold hvor overdragelsene ikke har vært preget av maksimalt økonomisk uttak ved generasjonsskiftene. I praksis har odelsretten også vært en betydelig kulturbærer for samfunnet og gitt samhold og kontinuitet for bøndene.

Norges Bondelag mener det er like viktig å opprettholde odels-/åsetesretten i dag som tidligere. Dette fordi den trygger det personlige eierskapet til landbruksressursene basert på prinsippet om bo- og driveplikt, forhindrer at landbrukseiendommer splittes opp ved generasjonsskifter, ivaretar at generasjoners arbeid og kapital blir forvaltet av eieren til nytte for slekta, og skaper forutsigbarhet ved generasjonsskifter. Dessuten motvirker odelsloven at landbruksarealer blir ordinær handelsvare og spekulasjonsobjekt.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: PB 9354 Grønland. 0135 Oslo	Besøksadresse: Schweigaardsgt. 34c Oslo	Telefon: 22 05 45 00	Telefaks: 22 17 36 68	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no	Internett: www.bondelaget.no
Norges Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto: 8101.05.12891			
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.91392			

Odelsloven har i tillegg fra 1975 medvirket til å sikre likestillingen i landbruket. Odelsloven er en garanti for at denne utvikling fortsetter.

Vi mener disse sidene ved lovverket er til nytte både for slekta som er tilknyttet den enkelte odelseiendom, og til nytte for samfunnet som stabiliserende faktorer i bygde-Norge.

Vi mener at odels- og åsetesretten fortsatt må ha et grunnlovsmessig vern mot opphevelse etter Grl. § 107.

Arealgrenser

Med grunnlag i dagens krav til effektivt landbruk synes det rimelig at odelsloven også får en oppjustering på dette punkt. Lovutvalgets mindretall går inn for 30 daa jordbruksareal og 500 daa produktiv skog som nye arealgrenser. Norges Bondelag synes dette må kunne tilpasses for hele landet uten store negative konsekvenser.

Det synes i denne forbindelse å være riktig å utelate begrepet "kan nyttast til landbruksdrift", ikke minst av prosessøkonomiske hensyn. Heretter vil man måtte forholde seg til arealene ved vurderingen av om eiendommen er odlingsjord.

Løsningsfristen

Norges Bondelag er kommet til at løsningsfristen på 12 mnd. ikke bør nedsettes. Partene i en løsnings sak vil ha forskjellig utgangspunkt når det gjelder å vurdere tidsbehovet for å få saken avklart. Vi mener at dersom fristen blir for kort, vil dette undergrave odelsretten fordi den vil kunne bli illusorisk for den som tilfeldig er kommet opp i en løsnings situasjon. Ut fra ønsket om ikke å redusere odelsretten for den enkelte og gi tilstrekkelig tid for vurderingen om å benytte odelsretten, er Norges Bondelag av den oppfatning at dagens frist bør bestå uendret.

Kjøpstilbud til bedre odelsberettigede

I dag er det lovens krav at fristen for å ta stilling til et kjøpstilbud ikke kan settes kortere enn 6 mnd.

Også her gjelder de samme vurderinger som ved den alminnelige løsningsfristen. Et kjøpstilbud kan framsettes når som helst og på ugunstig tidspunkt for de som mottar slikt tilbud. Jo kortere kjøpstilbudet er, jo vanskeligere vil det bli for den som får tilbudet å ta stilling til dette. Vedkommende som sitter med den beste odelsretten kan ha gjort disposisjoner som gjør at det blir vanskelig på kort varsel å endre situasjonen. I slike tilfeller medfører et kjøpstilbud med kort svarfrist redusert odelsrett for den med best odelsprioritet. Ut fra en tradisjon hvor selve odelsprioriteten er svært sentral, synes det å korte ned kjøpstilbudsfristen ikke å være en god løsning. Vi støtter forslaget om at bestemmelsen utvides til også å omfatte ikke odelsberettigede. Norges Bondelag er av den oppfatning at denne utvidelse av kjøpstilbudsfristen også påvirker svarfristens lengde og at dette samlet sett må ha som resultat at dagens frist opprettholdes.

Likestilling

Norges Bondelag er for å beholde dagens regler om likestilling mellom kjønnene. Vi kan imidlertid ikke se at forslaget om å gi full likestilling for alle som er født før den 1.1.1965 er rimelig, etter at 1974 loven nå har virket i snart 40 år. På dette punktet må vi vurdere den faktiske virkning av å innføre en likestilling med tilbakevirkende kraft for alle født før 1.1.1965 opp mot de konsekvenser dette vil få i praksis. For alle menn som fra 1.1.1975 har levd med en forestilling om at de har best odelsrett, vil en slik endring av loven oppfattes som svært urimelig. For alle de familier som har levd med regelen fra 1975, har forventningene "satt" seg gjennom så mange år at å skulle gjøre om på dette nå vil få store negative konsekvenser i en langvarig og festnet odelsrett.

Norges Bondelag er derfor av den oppfatning at odelsloven §78.1.ledd bør bli stående uendret, slik at menn født før 1.1.1965 fortsatt beholder sin odelsprioritet.

Samodling

Odelslovutvalget ønsker at ektefeller i felleseie og samboere skal kunne samodle. Etter at hevdstiden er oppnådd skal dermed begge ektefeller og samboere ha odelsrett for seg og sine felles- og særkullsbarn. Skulle en av foreldrene dø før hevdstiden er nådd, skal likevel alle felles- og særkullsbarn få odelsrett.

Norges Bondelag synes dette er et rimelig krav i forhold til alminnelige likestillingsprinsipper og den generelle utviklingen i samfunnet og støtter dette forslaget til lovendring.

Fravikelse av odelsprioriteten

Norges Bondelag har tidligere stilt spørsmålstegn ved om begrepet "klart urimelig" i odelslovens § 21 burde vært justert ned til kun "urimelig" i tilfeller hvor en finner det rimelig å nekte odelsløsning fra eldre søsken. Det synes forholdsvis klart at en alminnelig rimelighetsvurdering blant folk flest vil medføre at flere vil få medhold i at det er urimelig at eldre søsken skal kunne fordrive en yngre bror eller søster. Men vi har en tradisjon for at odelsprioriteten er meget sterk og at det skal mye mer til enn en alminnelig rimelighetsvurdering for å vinne fram.

Med utgangspunkt i den utvikling som har funnet sted generelt i samfunnet og med innføring av likestilling og alminnelige rettfærdighetsvurderinger, synes tiden moden for å foreta en justering av dette gamle prinsipp. Norges Bondelag mener at det i dag er riktig å legge en mer alminnelig rimelighetsvurdering til grunn for bruken av odelsloven §21 og derfor mener vi at loven på dette punkt må justeres "ned" slik at "klart urimelig" erstattes med "urimelig".

Odelskretsen

Odelslovutvalgets mindretall har foreslått innskrenkninger slik at søskenbarn ikke automatisk får odelsrett ved fødsel.

Dette vil representere en "reduksjon" av odelsretten i forhold til det odelsretten en gang var, en rett for slekta. Dette anses ikke å være i samsvar med vår begrunnelse for å

Vår dato
2004-06-25

Vår referanse
2001/00251/039

oppretholde odelsretten. En slik innskrenkning av odelskretsen vil kunne undergrave odelsretten på sikt. Norges Bondelag er av den oppfatning at når vi konkluderer med å opprettholde odelsretten, så er det mest konsekvent også å beholde retten som en rett for slekta slik den er i dag.

Bo- og driveplikt

Odelslovutvalget har delt seg i spørsmålet om bo- og drivepliktsreglene bør være samlet i konsesjonsloven eller være som i dag nedfelt i begge lover.

For å sikre dette regelverket bør bo- og drivepliktsreglene fortsatt være hjemlet i odelsloven. Odelsloven med basis i Grunnloven gir en tryggere rettslig forankring enn om bo- og drivepliktsreglene kun skulle være nedfelt i en konsesjonslov som stadig er i forandring. Det er dessuten logisk å ha regelverket hjemlet i den lov som omfatter det overveiende antall av de totale eiendomsoverdragelser, nemlig odelseiendommer. I tillegg har bo- og drivepliktsreglene særlige konsekvenser i odelsaker hvor en odelsberettiget kjøper misligholder bo- og drivepliktsreglene.

Norges Bondelag mener derfor at vi fortsatt er tjent med å beholde reglene om bo- og driveplikt i odelsloven.

Med hilsen

Harald Milli

Knut Hoff